

MATERYALİZM

ENGELS, SAUSSURE, LÉVI-STRAUSS

FOL® 82

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 79
AKIMLAR 01

MATERYALİZM –ENGELS, SAUSSURE, LÉVI-STRAUSS–
SEBASTIANO TIMPANARO

ÇEVİREN: SİBEL KİBAR

ÖZGÜN ADI: *SUL MATERIALISMO*
EDİSYON: LONDON 1975

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: ECEM YILDIZ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-70014-6-7

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

I. BASKI: KASIM 2020

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

MATERYALİZM
ENGELS, SAUSSURE, LÉVI-STRAUSS

SEBASTIANO TIMPANARO

ÇEVİREN
ŞİBEL KİBAR

Luciano Della Mea'ya

SEBASTIANO TIMPANARO

İtalya, Parma doğumlu (1923). Floransa Üniversitesi'nde klasik filoloji eğitimi gördü. Materyalizm, yapısalcılık ve psikoloji çalışmaları yanında Leopardi ve Edmondo De Amicis üzerine çalışmalarda bulunmuştur. Floransa'da öldü (2000).

Başlıca eserleri: *La filologia di Giacomo Leopardi* (1955), *La genesi del metodo del Lachmann* (1963), *Classicismo e illuminismo nell'Ottocento italiano* (1965), *Il lapsus freudiano: psicanalisi e critica testuale* (1974), *Contributi di filologia e di storia della lingua latina* (1978), *Aspetti e figure della cultura ottocentesca* (1980), *Antileopardiani e neomoderni nella sinistra italiana* (1982), *Per la storia della filologia virgiliana antica* (1986) *La fobia romana e altri scritti su Freud e Meringer* (1992), *Nuovi contributi di filologia e storia della lingua latina* (1994), *Virgilianisti antichi e tradizione indiretta* (2001), *Il verde e il rosso: scritti militanti, 1966-2000* (2001)

SİBEL KİBAR

Ankara doğumlu (1979). Lisans (2002), yüksek lisans (2005) ve doktora derecelerini (2011) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Felsefe Bölümünden almıştır. Doktora öğrenimi sırasında Kanada'da Alberta Üniversitesinde ve ABD'de Duke Üniversitesinde bulunarak, bu üniversitelerin felsefe ve siyaset bilimi bölümlerinden dersler almış ve çalışmalarının bir kısmını bu üniversitelerdeki danışmanlarıyla yürütmüştür. 2012 yılından bu yana Kastamonu Üniversitesinde öğretim üyeliği görevini sürdürmektedir. Ağırlıklı olarak, adalet, hukuk felsefesi, ideoloji, öznellik, eşitlik, özgürlük, insan hakları, toplumsal cinsiyet ve son zamanlarda da göç felsefesi ve zihin felsefesi üzerine çalışmaktadır. Başlıca eserleri: Slavoj Žižek, *İdeolojiyi Haritalamak* (2013); Daniel Dennett, *Bilinç Açıklanıyor* (2017).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	18
BİRİNCİ BÖLÜM MATERYALİZM ÜZERİNE DÜŞÜNCELER	36
İKİNCİ BÖLÜM PRAKSİS VE MATERYALİZM	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ENGELS, MATERYALİZM VE 'ÖZGÜR İRADE'	85
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM YAPISALCILIK VE ARDILLARI	156
BEŞİNCİ BÖLÜM KARL KORSCH VE LENİN'İN FELSEFESİ	256
DİZİN	296

ÖNSÖZ

Bu makalelerin, bilim-öncesi veya felsefe-öncesi olarak adlandırılabilir bir mahiyette olduklarının gayet farkındayım. Böyle yazılarda, kimi gereksinimler ortaya konulur ve tartışmalı bir konum benimsenir, fakat kuramsal bir duruş ne titizlikle temellendirilir ne de etraflıca geliştirilir. Buna rağmen benim kararım, Marksist tartışmaların şu andaki aşamasında, bu yazıların şimdilik eleştirel bir uyarıcı işlevini yerine getirebilecekleri inancına dayanarak, bunları kitap biçiminde bir araya getirip yayımlamak olmuştur.

Son yıllarda, resmî komünist partilerinin kriziyle, Çin Kültür Devrimi'yle ve Batı'daki yeni devrimci akımların yükselişiyle bağlantılı olarak, kuramsal ilginin canlandığını gördük. Ayrıca reformizme karşı mücadele ihtiyacının ne denli önemli olduğu da görüldü. Bu, basitçe Marksist-Leninist bir ortodoksiyi kendine siper almak değil, Marksizmi kapitalist Batı'da, Çin'de ve üçüncü dünyada meydana gelen tüm yeni gelişmelerin ışığında yeniden düşündürmektir. Ne yazık ki, son yıllarda Batı'daki devrimci solu etkilemiş, Marx'ın iki ana yorumu –birisini Frankfurt Okulu ve onun ürünleri, diğeri de Althusser'inki– Marksizmin kırıntılarının hayatta kalmasına izin vermiştir. Dahası, üstelik bu çok daha ciddi, [bu yorumlar] birçok yönden geriye doğru bir adımı temsil etmekte:

[i] Frankfurt Okulu, yirmili ve otuzlu yılların Batı Marksizminde zaten çok yaygın olan eğilimleri izleyerek, bir 'bilimsel sosyalizm' tesis etme ihtiyacını görmezden gelmiş ve bilimde sadece sahte burjuva nesnellığı görmüş olduğu için.

[ii] Althusser ise Marksizmin bilimsel karakterini en açık şekilde ilan etmiş olmasına rağmen, 20. yüzyıl epistemoloji-

[Ek]

1974 SONRASI

Bu kitabın ilk baskısından bu yana, Engels'in tüm artıları ve eksileriyle yeniden değerlendirilmesinde, şüphesiz ilerleme kaydedildi. İlk olarak, Geymonat'ın ve onun bazı öğrencilerinin çalışmalarından bahsetmeliyiz. Onların çalışmalarının çoğu, editoryal gecikmeler nedeniyle geç yayımlansa da benim kendi kitabımdan önce kaleme alınmıştır. Atıflarımı şu eserlerle sınırlamak durumundayım: Geymonat (ed.), *Storia del pensiero filosofico e scientifico* [Felsefi ve Bilimsel Düşünce Tarihi] (Milano 1971). Engels'in erken dönem düşüncesinin arka planını konu edinen bölüm (Cilt IV, E. Rambaldi, s. 517 vd.) ve Engels'in olgunluk dönemi ve günümüzdeki Engels tartışmalarını ele alan bölüm (Geymonat'ın kendisinin yazdığı V. Cilt, s. 322 vd.); Geymonat'ın kendisinin, öğrencilerinin ve diğer Marksist araştırmacıların *Critica Marxista* dergisinde No. 6, 1972'de yayınlanan makaleleri (*Sul marxismo e le scienze*, [Marksizm ve Bilimler Üzerine]). Bu makalelerin hiçbirisi tamamen Engels'in düşüncesini ele almasa da neredeyse hepsinde Engelsci temalar ve gelişmeler yer almaktadır. Aynıısı, E. Bellone, L. Geymorat, G. Giorello ve S. Tagliagambe tarafından yazılan kitap için de söylenebilir: *Attualità del Materialismo Dialectico* [Diyalektik Materyalizmin Gerçekliği] (Roma 1974). Ayrıca Eleonora Fiorani'nin kitabını da ekleyebiliriz: *Friedrich Engels e il materialismo dialectico* [Friedrich Engels ve Diyalektik Materyalizm] (Milano 1971). Engels'te ve Marx'ta diyalektiğin materyalist kullanımının geçerliliği söz konusu

DİZİN

A

adlandırma 178, 180
Adorno 16, 25, 87
ahlak 126
ahlaki: ~ ilkeler 62; ~ özgürlük doktrini 125
Aloisi, Massimo 66, 69, 77
Althusser 11, 35, 63, 64, 77, 78, 81, 86, 87, 90, 120, 121, 150, 155, 198, 223, 224, 225, 227, 243, 247, 253, 268, 269, 284, 292
Althusserci: ~ bilim kavramı 77; ~ Marksistler 21
ampirizm 72, 77, 82, 96, 97, 106, 204, 231, 254
ampiryokritizm 85
Andreani, Tony 253, 254, 255
antimateriyalizm 37, 39, 166, 173, 174, 283
anti-tarihselcilik 77
antropoloji 163, 198, 215, 220
apolitik eğilimler 124
Ascoh 215
Ascoli, Graziadio 65, 162, 163, 165, 167, 174, 190, 239
aşk 61, 154
atomik intihar 118
Auerbach, Erich 204
Avenarius 147, 267, 268, 283
Aydınlanma 15, 16, 21, 25, 26, 27, 62, 79, 87, 92, 112, 144, 227; ~nın otantik mirasçıları 144
azınlık devrimi 141
Azione 145

B

Babeuf 73
Baker 19
Bally 165, 175
Baranelli, Fiamma 35, 66, 70, 71, 76, 77
Barthes, Roland 203, 204, 212
Batı: ~ Maoizmi 13; ~ Marksizmi 11, 88, 262, 263, 270, 271, 272, 274
Batılılaşma 41

belirsizlik ilkesi 48
Bellone 151
Benveniste 177, 201
Bergson 48, 108, 142, 148, 189, 267, 278
Bergsonculuk 85
Bernstein 85, 87, 88, 89, 110, 139, 140, 272
Bethune, Norman 17
bilgi kuramı 58
bilim 24, 44, 58, 74, 77, 98, 158, 172, 216, 217, 225, 235; ~ tarihi 58
bilimcilik 188, 204, 259
bilimsel: ~ bilgi 43, 58, 71; ~ ilerleme 72, 235
bilme: ~ etkinliğinin temeli olarak praksis 67; ~ süreci 66
Bir 220
bireysellik 23, 166
birleştirme 180
Bismarck 130
biyologlar 17, 189
biyoloji 69, 163, 196, 227, 244
biyolojicilik 14, 18, 21, 254, 271, 282
biyolojik: ~ bilimler 46; ~ evrimcilik 209; ~ evrim 20
Black, M. 262
Bloch 53, 120, 121, 134
Blondel 148, 267, 278
Bloomfield 156, 157, 193, 194, 195, 197, 198, 204, 230, 233, 239
Bolşevik Devrimi 258
Bolşevikler 13, 257
Bopp, Franz 160, 203
Boutroux 48, 148
Breal, Michel 221
Brecht 49, 106, 107, 262
Brøndal 183, 184, 192, 196
Brugmann 160, 161, 163, 190
Buffon 82
burjuva 11, 18, 26, 30, 34, 36, 37, 38,

- 39, 49, 58, 65, 80, 83, 85, 86, 87, 100, 112, 120, 142, 143, 144, 146, 147, 153, 154, 187, 199, 226, 228, 229, 243, 251, 258, 260, 262, 264, 266, 271, 272, 273, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 293, 295; ~ kültürü 36, 49, 85, 86, 142, 144, 293; ~ toplumu 100
- burjuvazi 137, 140, 143, 144, 272, 279, 282, 287, 294
- Burns, Mary 154
- Büchner 94, 98, 112
- C
- Calvin 125
- Carducci, Giosue 62, 112, 115, 177
- Caruso, Paolo 203, 205, 208, 217
- Cases, Cesare 41, 89
- Cassirer 181, 196
- Cattaneo 60, 196, 215
- Chomsky 21, 157, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244
- Ciafaloni 66, 67
- Cioberti 220
- Colletti, Lucio 21, 22, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 103, 105, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 133, 139, 140, 141, 142, 150, 152, 153, 154, 259, 270, 284, 285, 291
- Comte 209
- Condorcet 209
- Coseriu 174
- Cristofolini 66, 81, 82
- Croce 25, 47, 64, 68, 113, 130, 147, 148, 162, 164, 169, 173, 189, 195, 196, 230, 238, 273, 274, 275, 278
- Cromwell 125
- Curtius, Georg 161
- Cuvier 60, 155, 156, 184, 196, 208
- çelişki 105
- Ç
- Çin Kültür Devrimi 11
- çoğunlukçu devrim 141
- D
- Danimarka Okulu 205
- Darvinizm 46, 47, 51, 60, 82, 98, 99, 100, 101, 103, 119, 160, 190, 196, 209, 226, 235, 283
- Darwin 40, 46, 50, 95, 98, 99, 100, 101, 107, 119, 155, 184, 189, 208, 209, 210, 226, 278, 279, 281
- davranışçılık 20, 194
- de Mauro 35, 156, 157, 159, 166, 177, 179, 181, 182, 186, 189, 195, 204, 217, 236
- değer 213; ~lerin kalıcılığı ve aktarımı 63; ~ler ölçüğü' 126
- Delbrück 160
- deliliğin tarihi 203
- demokrasi 32; sahte burjuva -si 34
- deneyim 42, 63, 66, 67, 71, 178, 216, 245, 268; ~deki edilgenlik unsuru 66; ~in sürekliliği, 178
- Detienne, M. 221
- devrim 23, 34, 83, 231, 292; ~ felsefesi 83
- devrimci görevler 83
- Dewey 48, 122
- Diderot 56, 84, 92, 93, 144, 237
- Dietzgen 283
- dil 58, 157, 159, 160, 162, 165, 167, 171, 173, 175, 176, 177, 178, 180, 182, 187, 188, 189, 190, 195, 197, 199, 204, 205, 214, 232, 234, 236, 237; ~ ve 'deneyim' arasındaki ayrım 178; ~ sistemi 164, 166, 171, 174, 177; eşzamanlı ~ sistemi 171
- dilbilim 65, 144, 152, 156, 158, 159, 162, 163, 166, 167, 168, 171, 173, 182, 183, 186, 187, 190, 191, 195, 196, 197, 198, 204, 205, 206, 212, 215, 220, 230, 236, 237, 238; diyakronik ~ 171
- dilbilimciler 64, 160, 164, 214, 215
- dilsel yaratıcılık 169
- dirimcilik 69
- dirimsellik 190, 237
- diyakroni 164, 167, 168, 173, 188, 190, 207, 208, 245
- diyakronik: ~ çalışmalar 168; ~ olaylar 170; ~ olgular 168; ~ yapısalılık 190
- diyalektik 33, 36, 40, 41, 45, 52, 77, 88, 99, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 114, 116, 117, 134, 142, 151, 152, 154, 159, 207, 290, 291, 293
- doğa 22, 53, 82, 85, 103, 104, 117, 124, 152, 294; ~ bilimleri 46, 97, 152, 153, 172, 210, 276; ~nın kültür üzerindeki etkisi 61; ~ üzerinde tam bir egemenlik 124
- doğal: ~ bölge 57; ~ nedenler 24; ~ seçim 234
- doğalcılık 204, 227

- doğuştan gelen ideler 235
dünya: ~nin nihai tahribatı 114; ~nin sonu 115, 118
düşünce 117, 151
- E
- edebiyat 64, 188, 203, 204, 212; ~ tarihi 64, 212
eğilimler 163, 219
eğitim 60, 122, 123, 124, 135; ~ psikolojisi 19
Ekim Devrimi 121, 270
ekoloji 20
ekonomi politik 50, 97, 154, 220
ekonomik yapılar 59
emek 14, 87, 95, 96, 119, 122, 212, 242; soyut ~ 87
Engelsçilik 85, 89, 154
ensest 211
entelektüeller ve kitleler arasındaki ilişki 149
Epigenez 76
Epiküros 126
epistemoloji 22, 43, 66, 107, 187, 228; ~nin ideolojik kullanımı 67
epistemolojik tuzaklar 43
epistemolojizm 43
Epistemon 229, 244, 245
ereksellik 123
estetik 219
etnik karakter 60
etnoloji 197, 212
evrimcilik 19, 48, 84, 96, 111, 172, 209, 210, 246, 280; jeolojik ve biyolojik ~ 172, 210; sosyolojik ~ 209; Spencerci ~ 82
Eysenck 19
- F
- felsefe 4, 37, 44, 59, 68, 150, 155, 223, 256, 260, 261, 263, 269, 278, 284, 285, 292, 293; popüler ~ 40
fenomenoloji 85, 245, 246, 295
feodalizm 58, 143, 209
Fetscher 85, 94, 117
Feuerbach 40, 49, 50, 51, 67, 81, 90, 92, 93, 94, 95, 97, 116, 119, 121, 154, 224, 249, 266
fikirler 135, 136, 236, 256
filoloji 219
Fiorani, Eleonora 151
fizik 40, 46, 49, 172, 264
fiziksel: ~ hastalıklar 73, 80; ~ ve biyolojik materyalizm 40
fizyoloji 171
Fleischer 155, 269
fonetik 160, 161, 163, 167, 169, 170, 185, 186, 192, 202; ~ yasalar 162
fonoloji 186, 192
Foucault 198, 203, 205, 214, 217, 223, 254
Fourier 111, 114
Fraenkel 191
Frankfurt Marksistleri 21
Frankfurt Okulu 11, 16, 243, 246, 247, 259
Fransız: ~ Aydınlanması 218; ~ Devrimi 62, 121, 130; ~ varoluşçu geleneğinin karakteristik zayıf retorığı 218
Freud 14, 21, 25, 29, 65, 220
Freudcular 149
- G
- Galileo 226
genelleme 137, 218, 219, 220, 248
Gentile 30, 47, 68, 113, 147, 148, 155, 189, 273, 278
Gentilecilik 68
gerçek özgürlük 80
gerçekçilik 93, 117, 144, 192
gerçeklik 12, 27, 31, 42, 44, 46, 55, 56, 57, 58, 72, 73, 80, 81, 93, 106, 112, 143, 157, 171, 183, 188, 216, 244, 245, 249, 265, 275, 290
gerici bilimcilik 23
Gerratana 99, 103, 109, 111, 118, 270
Geymonat 30, 31, 72, 151, 152, 215, 265, 285
Geymorat 151
Gillieron 163, 165, 170
Giorello 151
Glucksmann 150, 285
Gobetti 140, 145
Godel 168, 169, 171, 176, 178, 181, 182
Godelier 159, 198, 229, 247, 248
Gorki 63
Gödel 157
gösteren 180, 181, 185
gösterge(ler) 166, 174, 175, 176, 177, 180, 181, 182, 190, 212, 213, 214, 223, 260
gösterilen 113, 180, 181, 193, 213, 214
Gramsci 35, 36, 53, 67, 77, 129, 130, 131, 145, 148, 224, 257, 273, 274, 275, 276, 281

- Gramscicilik 127
 Granai 206
 Gruppi, Luciano 266, 267, 292
 gündelik: ~ deneyim 71; ~ yaşam 72
- H
 Haeckel 48, 102, 103
 hakların geliştirilmesi 136
 Hambley, John 19
 Haudricourt 206
 Havemann, Robert 41, 117, 123
 hayatta kalma mücadelesi 101
 hayvan etolojisi 20
 Haywood, Jeff 19
 hazcılık 150
 hedonistik: ~ arzular 73; ~ dürtüler 127
 hedonizm 78
 Hegel 28, 40, 45, 46, 49, 51, 77, 85, 88, 89, 91, 92, 94, 97, 103, 104, 105, 107, 108, 110, 114, 117, 118, 142, 150, 172, 173, 223, 224, 225, 285, 286, 288, 291, 292, 293
 Hegelci: ~ birlik 222; ~ diyalektik 88, 98, 108, 116, 292; ~ Marksistler 224, 288; ~ Marksizm 37, 45, 108
 Hegelciler 46, 91
 Hegelcilik 45, 77, 82, 88, 90, 173, 292
 Heisenberg prensibi 48
 Heller, Agnes 28
 Helvetius 56, 144
 Herakleitos 222
 Herakleitosçuluk 106
 Hjelmslev 156, 184, 185, 186, 187, 188, 192, 198, 212, 217
 Hobbes 100
 Hobsbawm 109, 224
 d'Holbach 27, 84, 92, 144, 286
 Homeros 63
 Horkheimer 16, 25, 87
 Hristiyanlık 26
 Hugo, Victor 129
 Humboldt 60, 217, 230, 233, 236, 239
 Husserl 228, 229, 244, 245
 hümanizm 34, 39, 77, 81, 86, 94, 188, 218, 233, 277, 283, 284
- I
 ırkçı kuramlar 18
 ırkçılık 60, 143, 271; pozitivist ~ 60
- İ
 içsel özgürlük 80, 124
 idealistler 99, 186, 289
 idealist-tarihselciler 167
 idealizm 37, 38, 39, 46, 58, 71, 80, 120, 147, 150, 155, 158, 166, 194, 229, 231, 244, 255, 268, 271, 288; ampiryokritik ve pragmatik ~ 39; yeni ~ 113; mutlak öznelci ~ 147
 ifade 166
 ihtiyaçlar teorisi 14
 ikinci doğa 22, 96
 ilerleme 16
 ilgi 71
 indirgemeci yanılığ 48
 İngiliz deneyciliği 82
 insan 14, 62, 172, 219; ~ emeğinin nesnesi 51; ~ın biyolojik kırılabilirliği 24; ~ın fiziksel 'kırılabilirliği' ve güvencesizliği 124; ~nın insan tarafından ezilmesinin ortadan kaldırılacağı bir gelecek öngörmek 73; ~ ırkının sonu 113; ~ toplumunun tarihselliğini doğanın tarihselliğine karşı konumlandırmak 51; ~merkezcilik 96; ~ türünün bir bütün olarak- biyolojik sınırlarının 24; 'yeni ~'ın yaratılması sorusu 32
 insanlık: ~ın nihai yok oluşu 114; ~ durumu 55, 62, 112
 iradeci özelliklik 122
 iradecilik 13, 14, 30, 37, 86, 140, 144, 246, 247, 259, 277
 işçi sınıfı 36, 129, 141, 232, 257; ~ hareketi 116
 İtalyan: ~ idealistleri 148; ~ idealizmi 148, 274; ~ Marksistleri 15, 64, 130
- J
 Jakobson, Roman 65, 156, 173, 189, 190, 192, 193, 198, 202, 205, 206
 jeoloji 46
 Jervis 66, 67, 68, 69, 70
- K
 kadercilik 88, 125
 kadınlar 213, 214, 220
 kalıtım 50, 75
 Kantçı insan 123
 Kantçılık 92, 291
 kapitalist sistem 36
 kapitalizm 13, 31, 37, 74, 75, 83, 125, 130, 132, 140, 226, 227, 260, 272; ~in 'kendiliğinden çöküşünü' umutsuzca bekleme 125; çağdaş ~ 12

- karamsarlık 27, 78, 112
 Karşı Reform 61
 karşılıklı koşullandırma 76
 kategorik zorunluluk 125
 Kautsky 118, 119, 120, 139, 259, 260, 263, 276, 277, 278, 279, 280, 282, 291, 294
 kendiliğinden oluşum 102
 Kepler 58
 Kierkegaard 25
 komünizm 12, 15, 16, 17, 29, 30, 33, 34, 41, 73, 75, 82, 84, 113, 114, 118, 132, 137, 138, 143, 235, 256, 271, 271, 275, 280; -in zorunluluk alanından özgürlük alanına geçiş olarak vizyonu 118
 Konfüçyüs 32
 konuşma 132, 164, 165, 166, 169, 236
 Kopenhag Okulu 184, 189, 212
 Korsch, Karl 30, 37, 88, 140, 145, 223, 256, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 269, 270, 273, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 293, 294
 Kretschmer 163
 kuantum mekaniği 48, 159
 kültür 11, 14, 20, 32, 83, 152, 253; ~ Devrimi 11, 14, 32
- L
- La Mettrie 92, 144, 236
 La Penna, Antonio 34, 83
 Labriola 22, 23, 57, 59, 60, 61, 101, 103, 224
 Lacan 198, 203, 205, 217, 223, 254
 Lafargue, Paul 99, 141
 Lalande 184
 Lamarkçılık 103
 Lambruschini 60
 Landucci, Sergio 35, 39
 Le Roy 267
 Leibniz 217
 Leninistler 37
 Leninizm 12, 13, 33, 131, 150, 155, 258, 260, 261, 262, 263, 269, 270, 271, 287, 294; ~ karşıtlığı 12, 13
 Leopardi 15, 16, 25, 26, 27, 28, 29, 50, 53, 61, 62, 75, 79, 112, 113, 200, 237, 252
 Leopardici karamsarlık/pesimizim 16, 78, 80
 Leopardizm 15
- Lepschy 35, 156, 157, 169, 178, 179, 184, 185, 195, 197, 205, 217, 235, 240
 Lévi-Strauss 65, 158, 193, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 220, 221, 223, 224, 228, 230, 243, 244, 251, 254
 Liebknecht 141
 Linnaeus 155
 Lombrosi 56
 Lounsbury 221
 Lucretius 26, 83
 Lukács 28, 30, 41, 88, 142, 143, 145, 259, 270, 277, 279, 281, 293, 294
 Luporini, Cesare 25, 38, 53, 57, 59, 63, 64, 81, 90, 92, 108, 154, 155
 Luxemburg, Rosa 30, 231, 262
 Lyell 107, 210
 Lysenko 40, 102, 291
- M
- Mach 148, 268, 283, 295
 Machiavelli 130
 Malthus 99, 100
 Malthuşçu nüfus teorisi 100
 Mandel, Ernest 90, 224
 mantık 41, 104, 187, 212, 230, 238
 Mao 32, 226, 247
 Maoizm 13, 15, 33, 247
 Marcuse 16, 87, 88, 227
 Marksist bilim insanları 17
 Marksistler 16, 22, 23, 28, 29, 36, 52, 54, 85, 90, 99, 127, 158, 215, 219, 224, 247, 272, 280, 283
 Marksizm 15, 16, 17, 24, 28, 29, 30, 37, 39, 40, 49, 52, 63, 65, 66, 68, 76, 80, 84, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 98, 104, 119, 122, 124, 133, 139, 151, 154, 158, 196, 198, 211, 223, 225, 229, 233, 247, 249, 251, 252, 253, 256, 259, 260, 261, 262, 263, 266, 267, 272, 277, 278, 280, 281, 283, 284, 287, 295; Freudcu ~ 29
 Martinet 170, 185, 186, 191, 192, 197, 198, 204, 206
 materyalist ahlakı 125
 materyalizm 3, 4, 5, 34, 36, 39, 40, 50, 52, 66, 76, 77, 83, 85, 88, 93, 95, 97, 138, 151, 152, 154, 256, 258, 263, 264, 266, 267, 268, 269, 270, 275, 283, 284, 285, 286, 288, 289, 290,

- 291, 294, 295; kaba ~ 14, 36, 38, 39, 40, 50, 94, 97, 103, 139, 242, 266, 274, 288; mekanik ~ 36, 41; tarihsel ~ 40, 49, 82, 246, 281
Maupertuis 27, 79
Mea, Luciano Della 6, 34, 124
medeni toplumlar 62
medeniyet 16, 114
Meinet 190
Mendel 48, 172
mentalizm 194
Merleau-Ponty 228, 229, 244, 245
metafizik 24, 26, 39, 42, 44, 46, 62, 77, 89, 98, 106, 118, 123, 187, 210, 217, 220, 230, 231, 233, 234, 238, 243, 254, 266, 267, 273, 275; kartezyen ~ 231
metin eleştirisi 219
metodolojizm 45
Meyerson 184
Mirri, Mario 35
mistisizm 184, 216, 272
modern: ~ felsefe 43; ~ tıbbın kökenleri 203
Moleschott 51, 89, 94, 95, 98, 112
Momigliano, Arnalda 222
monizm 57
Moravia, Sergio 203, 205
Morgan 48, 111, 112, 281
mutlak indirgemecilik 56
Mutlak Tin 57
mutluluk 15, 26, 27, 28, 55, 248, 289
mülteciler 106
Müslümanlar 125
müzik 199
- N**
Nasyonal Sosyalizm 19
natüralizm 22, 47, 163, 230
nedensellik 122, 123
neogramerciler 157, 160, 161, 162, 167, 169, 170, 186, 191, 194, 239
nesnel koşullar 128
Nietzsche 25
nörofizyoloji 29, 68, 69, 70
nörolojik mizaç 61
- O**
objektif düşünce 201
Oettinger 19, 20
Oken 82
optimizm 121
Osthoff 160, 161
otoriteryanizm 129
- Ö**
ölüm korkusu 63
özel mülkiyet 55
özgür irade 48, 49, 120, 123, 127, 235, 246
özgürlük 21, 38, 82, 118, 124; ~ alanı 82; Spinozacı-Hegelci ~ teorisi 125
öznellik 13
- P**
paleontoloji 46, 215
Pannekoek 256, 257, 258, 267, 268, 269, 273, 282, 283, 284, 286
paradigmatik ilişkiler 212
Parini, Guiseppa 62
Paris, Gaston 161
Parti 12, 13, 29, 33, 56, 145; ~ içi demokrasi 13, 33
Pascal 58
Pascoli 112
Pasquali 191
paternalizm 19, 145
Paul, Hermann 99, 141, 160, 161, 162, 163, 167, 168, 170, 214, 221, 228, 256
Pavlov 65
pedagojik yöntemler 19
pesimizm 76, 78, 113, 257
Piaget 203, 231, 244
Piao, Lin 32
Piccaluga, Giulia 221
Pictet 215
Platon 93, 173, 196
Platoncu 78; ~ epistemoloji 36
Platonizm 174, 183, 196, 217, 245
Plekhanov 102, 118, 120, 121, 125, 126, 139, 279, 291
Plotinus 220
Poincaré 148, 264, 267, 295
politik ekonomi 212, 227
popülizm 146
pozitivistler 62, 143, 217
pozitivizm 40, 50, 60, 94, 96, 97, 98, 133, 142, 144, 147, 186, 230, 277; 19. yüzyıl ~i 126, 144; yeni ~ 45, 85, 148, 149, 231, 267, 277
Prag Okulu 156, 166, 188, 189, 192, 205, 206, 246
pragmatist bilimcilik 37
pragmatistler 43
pragmatizm 30, 46, 122, 267, 271
praksis 66, 68, 95, 118, 127, 243; ~ fel-sefesi 67, 276
preformasyon 76
Proudhon 129

- psikanaliz 38, 41, 45, 63, 64, 70, 81, 149, 159, 197, 247; geleneksel ~ 70
 psikiyatri 69
 psikoloji 56, 60, 69, 139, 157, 163, 186, 248
- R
- Radice 99, 103, 109
 Rask, Rasmus 159
 reformist Marksizm 30
 reformizm 11, 13, 105, 138, 146, 292
 Restorasyon 61
 Revizyonistler 131
 revizyonizm 131, 132, 139, 140
 Ricoeur 228, 229
 Robinson, Joan 21
 Romantiklerin 26, 238
 Romeo, Rosario 121, 132
 Rosa, Asor 146, 147
 Rosa, Daniele 189
 Rose, Steven 19
 Rousseau 26, 83, 84, 91, 111, 118, 119, 133, 140, 141, 142, 233
 Rousseaucu 111, 116
 Rousseauculuk 26
 Rönesans 135, 278
 Rus Devrimi 56
 Russell 217
- S
- sanat 59, 60, 153
 Sapir 156, 194, 195, 196, 197, 204, 228
 Sartre 202, 207, 228, 243, 247
 Saussure 157, 159, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 188, 189, 190, 194, 197, 198, 201, 204, 205, 206, 207, 212, 213, 217, 238, 239, 245; otantik ~ 174, 197
 Saussurecü antimateryalizm 166
 Saussuryanizm 197
 Schlegel 203, 237
 Schleicher 159, 160, 161, 162, 174, 186, 239
 Schmidt 53, 85, 89, 94, 103, 109, 111, 117, 134, 136, 160, 161, 163, 170
 Schmoller, Gustav von 172
 Schopenhauer 25
 Schuchardt 160, 161, 162, 163, 165, 166, 168, 170, 173, 238
 Schuchardt, Hugo 160, 161
 seçim 110
 seçim 71
- semantik 195
 sembol 181
 semiyoloji 181, 182, 204, 212, 214
 semptomatik okuma 225
 senkroni 164, 167, 168, 173, 188, 208
 sentez 173
 ses: ~ kaymaları 190; ~ yasaları 157
 Sève 159, 211, 219, 224, 229, 243, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254
 Sève, Lucien 159, 211, 224, 246
 Shao-chi 32
 sıçramalarla mutasyon 184
 sıçramalı evrim 48
 sınıf: ~ ilişkilerinin 'çevreyi' belirleme-
 deki büyük önemi 69; ~lı bir toplum
 137; ~ mücadelesi 20; ~sız bir toplum
 21; ezilen ~ 105
 sibernetik 68
 sistem' 64
 siyasi özneler 128
 Skinner 19
 Smith 155
 Sofri, Gianni 109
 Somenzi, Vittorio 68, 69, 98
 Sorel 48, 140, 262, 278
 sosyal: ~ Darwinizm 19, 60, 99, 100, 102; ~ demokrasi 132, 263; ~ eşitsiz-
 likler ve adaletsizlikler 95; ~ hasta-
 lıklar 73; ~ ve politik olarak gelişmiş
 ülkelerin kültürünün daha geri olan
 çağdaş ülkeler üzerindeki etkisi 136
 sosyalist: ~ evrim 75, 138; ~ hüma-
 nizm 77, 81
 sosyalizm 11, 30, 34, 36, 41, 52, 58, 111, 223, 233, 286; tek ülkede ~ 41;
 ütöpik ~ 30
 sosyopolitik baskı 80
 soyutlama 218, 219
 sömürgecilik 60
 sözlü alışkanlıklar 167
 Spartaküs 73
 Spencer 48
 Spinoza 24, 118, 124
 spiritüalistler 60
 spiritüalizm 47, 56
 SSCB 14, 31, 32, 40, 129, 130, 131, 271, 284
 Stalin 13, 31, 40, 41, 58, 129, 182, 265, 270, 284, 287
 Stalinist: ~ dogmacılık 295; ~ öznellik 41
 Stalinizm 15, 31, 34, 41, 129, 130, 131, 258, 260, 263, 265, 269, 270, 281, 284, 286

- Stammler 121
 Steintal, Heymann 60, 161, 186
 Stendhal 79
 süreksizlik kaosu 206
- T**
 Tagliagambe 151
 tarihçiler 173
 tarihsel gerekçelendirme 127
 tarihselci 15, 39, 54, 55, 86, 98, 130, 149, 155, 158, 162, 166, 183, 218, 225, 227; ~ felsefeler 218; ~ ve hümanist idealizm 39
 tarihselciler 167, 173
 tarihselcilik 34, 36, 58, 63, 64, 77, 90, 131, 150, 163, 172, 191, 207, 209, 219, 210, 211, 221, 227
 tarihsellik 45, 95, 106, 210
 tarihte rasyonellik 173
 Tasso, Torquato 61
 teknik 59
 terim 180
 Terracini, Benvenuto 162
 Terray, Emmanuel 111
 Thomas Aziz 93
 tin 56
 tinsel değerler 39
 Togliatti 36, 130, 150
 toplumsallaşma 59
 transhuman 23, 24
 Treitschke 130
 Tremaux, Pierre 108
 Troçki, Lev 14, 22, 30, 41, 118, 126, 129, 258, 284, 286, 287
 Trubetzkoy 186, 189, 190, 192, 198, 205, 206, 208
 türler: ~in değişmezliği teorisi 98; ~in sabitliği 60
- U**
 ultra nesnelcilik 58
 UNESCO 193
- Ü**
 üçüncü doğa 96
 üretici dil bilgisi 228
 üretim ilişkileri 14, 20
 üstyapı 37, 40, 54, 57, 58, 59, 63, 78, 91, 121, 133, 134, 135, 137, 138, 139, 142, 252, 255, 286
- V**
 Vacatello 66, 75, 79, 145, 270, 294
 Vacca 259, 260
- Vacca, Giuseppe 259
 Vailati, Giovanni 147
 varoluşçular 39
 varoluşçuluk 45
 Vartanian, Aram 237
 Verga 112
 Verri 27, 78, 79
 Verri, Pietro 27, 78, 79
 Vico 209, 213
 Visconti, Luchino 112
 Voghera, Guido 62
 Volney 27
 Voltaire 26, 79, 92
 Vossler, Karl 64, 163, 166, 189, 238
 Vries, Hugo De 102, 184
- W**
 Wackernagel, Jacob 191
 Wagner 90, 199, 200, 223
 Whitney 175, 176, 179, 180, 182, 239
 Wilamowitz 191
- Y**
 yabancılaşma 74, 136
 yapay: ~ arazi 22, 101; ~ bölge 57
 yapı ve üstyapı ilişkisi 40, 63, 134
 yapısal antropoloji 158, 198
 yapısal farklılıklar 56
 yapısalci: ~ bilim anlayışı 218; ~ edebiyat eleştirmenleri 204; ~ terörizm 229
 yapısalcılar 149, 167, 198, 204, 205, 215, 222, 228
 yapısalcılık 14, 38, 63, 64, 65, 85, 149, 155, 156, 157, 158, 159, 181, 185, 188, 190, 198, 204, 205, 214, 217, 222, 226, 227, 228, 230, 239, 243, 244, 246, 267, 295; dilbilimsel ~ ile dilbilimsel olmayan ~ 214, 217; Amerikan ~ı 193, 228; dilsel ~ 215
 yaratıcılık 143, 157, 169, 230
 yarı kültür 146
 yaşlılık 23, 73, 75, 79
 Yeni Kantçılar 139
 yeni: ~ epistemologlar 172; ~ tür devrimci biyologlar veya psikiyatristler 17
 yöntem 72
 yüksek burjuva 147
 yüksek kültür 146
- Z**
 Ziffel 106
 zihin 42, 55, 216, 232
 zorunluluk 116, 122; ~ bilinci 123, 127